

**G O D I Š N J A K
G R A D S K O G
M U Z E J A**

broj 6

V A R A Ž D I N 1 9 8 1

Uredništvo:

Libuše Kašpar, Miroslav Klemm, Marina Šimek, Ivanka Štager, Jasna Tomičić

Za nakladnika:

Jasna Tomičić

**U povodu 800-obljetnice grada Varaždina i 40-godišnjice ustanka naroda i
narodnosti SFR Jugoslavije**

Lektura i prijevod:

Bosiljka Paska (hrvatski)

Silvija Šamarija (njemački)

Ivy Kugli-Lentić, Marina Šimek, Ladislav Šaban

Dubravka Reicher-Milosavljević (engleski)

Godišnjak je tiskan u 1000 primjeraka

Pokroviteljstvo NIŠRO Varaždin

Tisak:

NIŠRO Varaždin

KAMENO ORUŽJE I ORUĐA S PODRUČJA HRVATSKOG ZAGORJA ZBIRKA PEČORNIK

Prehistorijska zbirka Arheološkog muzeja u Zagrebu čuva velik broj kamenog oružja i oruđa s raznih lokaliteta Hrvatskog zagorja. Od 1885. godine, kad je inventiran prvi primjerak kamenog čekića iz ove regije, nađen u Mirkovcu općina Zabok, do danas zbirka broji 203 primjerka, s 57 lokaliteta, uključivši tu i zbirku Nikole Pečornika. Najveći broj kamenog oružja i oruđa nađen je u Zlataru i bližoj okolici. Uglavnom je to nepubliciran materijal, osim malog broja što ga je objavio Š. Ljubić u »Popisu« 1889. godine.¹ Možda razlog tome treba tražiti u nedovoljnoj istraženosti ove regije, kao i u činjenici da su to sve mahom slučajni nalazi, bez popratnog materijala, pa su time teže kulturno i kronološki opredjeljivi. Velik broj nalaza — uključivši tu i primjerke iz drugih muzeja kao i privatnih zbirki — s relativno uske geografske regije, kao što je Hrvatsko zagorje, indicira postojanje radioničkih središta izrade kamenog oružja i oruđa s kojima se razmjenom trgovalo. U prilog toj pretpostavci ide i činjenica što se uz ove veoma brojne gotove nailazilo na nedovršene ili pak u radu neuspjele odbačene primjerke kao i na mnoštvo nalaza »kamenih čepova«. Ovu pretpostavku apostrofira i sam materijal od kojeg su sjekire izrađene — uglavnom je to kamen iz lokalnog područja, a dragocjeni su i rezultati eksperimenata S. Vukovića.² Svojim pokusima dokazao je da se rupa na sjekiri od kamena serpentinita, od kojeg su i najčešće izrađene sjekire iz tog područja, debljine 4,5 cm, promjera rupe cca 1,7 cm, može izbušiti za 21 sat, što ovisi o konstrukciji bušilice, tvrdoći kamena, te o finoći kremenog pijeska kojim se buši. Tradicija izrade kamenog oružja i oruđa vrlo je duga i prelazi okvire razdoblja kad je kamen uz kost bio isključivo materijal za izradu oružja i oruđa, a da proizvodnja u kamenu ne zamire ni u razdobljima kad se već uveliko poznaje metal, to vidimo i na sjekirama koje svojim oblicima oponašaju oblike izrađene u metalu. Takav primjer nalazimo i u sjekirama koje pripadaju zbirci Pečornik. Vrlo je interesantan i podatak o nalazu kamene sjekire iz Ludbrega, otkrivene u intaktnom sloju rimskog bedema datiranog na kraj 3. i početak 4. stoljeća.³ Teško je reći da li se radi o primjerku koji je slučajno dospio u zidove bedema s materijalom kod gradnje, ili pak je riječ o tradiciji koja se u ovim krajevima zadržala i do danas. Čest je slučaj da se kamene sjekire stavljaaju

1. Š. Ljubić, Popis arkeol. odjela Nar. zem. muzeja, I. 1. 1889, p. 31 sqq., tab. 19, 20, 21, 23; tab. III 2, 3, 9; tab. IV, 3, 4, 5, 7, 9; tab. V, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 12, 15.

2. S. Vuković, Eksperiment u prehistorijskoj arheologiji, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske XXII/2, 1973, p. 22 sqq. — Za analizu kamena, od kojeg su sjekire izrađene, najljepše zahvaljujem ing. M. Cepelaku i mr J. Radovčiću.

3. Sjekira je nađena u Ludbregu prilikom istraživanja 1969. godine u Kalničkoj ulici 9, sonda IV. Za podatak zahvaljujem dr B. Vikić.

na tavane i u pragove kuća jer postoji vjerovanje da one štite od udaraca gromova.⁴

Zbog obilja materijala, koji muzej čuva iz ove regije, bit će obrađeno samo oružje i oruđe iz zbirke Pečornik, i to kataloški, a možda će ovdje izneseni podaci biti poticaj za intenzivnije istraživanje Hrvatskog zagorja. Zbog nedovoljne istraženosti ovog područja, kao i zbog okolnosti nalaza, navedene primjerke kamenog oružja i oruđa u mogućnosti smo samo okvirno kronološki i kulturno opredijeliti. U zadnjih dvadesetak godina intenzivnije su istraženi krajevi istočnije od Medvednice i Kalnika, pa je slika kulturnog razvoja ovog područja postala i definiranija. Tako je razdoblje neolita zastupljeno starčevačkom kulturom, odnosno njezinom regionalnom manifestacijom, tipom Ždralovi starčevačke kulture,⁵ zatim korenovskom kulturom, odnosno tipom Malo Korenovo linearnotrakaste keramike,⁶ sopotskom kulturom, odnosno njezinim brezovljanskim tipom,⁷ te klasičnom sopotskom — III stupanj.⁸ Razdoblje eneolita registrirano je lokalitetima lasinjske⁹ i vučedolske kulture,¹⁰ a rano brončano doba, u kojem kamena industrija ne prekida svoju tradiciju, vinkovačkom kulturom i liceanskom keramikom.¹¹ U zagorskoj regiji od neolitnog materijala za sada je poznat samo jedan, vjerojatno importirani ulomak linearne keramike Alföld tipa iz Budinščine nađen još 1885. godine.¹² Razdoblje eneolita međutim zastupljeno je s nekoliko lokaliteta lasinjske kulture — Cerje Tužno (Krč), Cerje Novo (Draguševac) i Brezje,¹³ dok je Višnjica tip Retz-Gajary kulture registrirana na lokalitetima Velika pećina na Ravnoj Gori kod Višnjice i Vindiji kod

4. U Hrvatskom zagorju kamene sjekire nazivaju »strelni kamen« ili »strele«.

5. S. Dimitrijević, Neolit u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Arheološka istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Znanstveni skup — Varaždin, II, 1978, p. 73 sqq. (dalje S. Dimitrijević, Znanstveni skup Varaždin.) — S. Dimitrijević, Neolit u centralnom i zapadnom dijelu sjeverne Jugoslavije, Praistorija jugoslavenskih zemalja II, 1979, p. 252 sq.

6. S. Dimitrijević, o. c., p. 309 sqq. — S. Dimitrijević, Znanstveni skup Varaždin, p. 76 sqq., fig. 4, 1-19; fig. 13, 1-5; fig. 14, 1-4; fig. 15, 1-9.

7. S. Dimitrijević, o. c., p. 81 sqq., fig. 17, 1-17; fig. 18, 1-9; fig. 19, 1-12; fig. 20, 1-6; fig. 21, 1-7. — S. Dimitrijević, Neolit u centralnom i zapadnom dijelu sjeverne Jugoslavije, Praistorija jugoslavenskih zemalja II, 1979, p. 333 sqq.

8. S. Dimitrijević, o. c., p. 346 sqq. — S. Dimitrijević, Znanstveni skup Varaždin, p. 94 sqq., fig. 22, 1-12.

9. S. Dimitrijević, Problem neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Jugoslaviji, Opuscula archaeologica V, 1961, p. 22 sqq. — S. Dimitrijević, Lasinjska kultura, Praistorija jugoslavenskih zemalja III, 1979, p. 137 sqq.

10. S. Dimitrijević, Rezultati arheoloških iskopavanja na području vinkovačkog muzeja od 1957. do trijević, Zur Frage der Genese und der Gliederung der Vučedoler Kultur in dem Zwischenstromlande Donau-Drau-Save, Vjesnik Arh. muz. Zagreb 3. s. X-XI, 1977-78, p. 1 sqq.

11. S. Dimitrijević, Rezultati arheoloških iskopavanja na području vinkovačkog muzeja od 1957. do 1965. god., Acta Musei Cibalensis, 1, 1966, p. 60 sqq., tab. 10-16; tab. 17, 1-7. — N. Tasić, Die Vinkovci-Gruppe — Eine neue Kultur der Frühbronzezeit in Syrmien und Slawonien, Archaeologia Jugoslavica IX, 1968, p. 19 sqq., tab. I-IV. — S. Dimitrijević, Arheološka topografija i izbor arheoloških nalaza s vinkovačkog tla, Corolla Memoriae Iosepho Brunšmid dicata, Izdanja Hrv. arh. društva 4, 1979, p. 140, tab. 5, 1-9. — N. Majnarić-Pandžić, Die Litzenkeramik in Slawonien, Istraživanja 5, 1976, p. 97 sqq. — N. Majnarić-Pandžić, Prilog problematici lisenke keramike u sjevernoj Jugoslaviji, Arheološki vestnik XXVII, 1977, p. 68 sqq.

12. S. Ljubić, Terramara u Hrvatskoj, Viestnik hrv. društva VII, 4, 1885, p. 97. — S. Ljubić, Terramara u Hrvatskoj, Viestnik hrv. arh. društva IX, 4, 1887, p. 97. — S. Dimitrijević, Problem neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Jugoslaviji, Opuscula archaeologica V, 1961 p. spp.

13. S. Vuković, Ostaci neolitičkih nalazišta Draguševac i Krč, Peristil I, 1954, p. 135 sqq. — Z. Tomićić, Brezje, Varaždin — eneolitsko nalazište lasinjske kulture, Arheološki pregled 11, 1969, p. 31 sqq. — Z. Tomićić, Krč, Cerje Tužno, Ivanec — eneolitsko naselje lasinjske kulture, Arheološki pregled 11, 1969, p. 33 sqq. — M. Šimek, Krč, Cerje Tužno, Ivanec — eneolitsko naselje, Arheološki pregled 19, 1977, p. 29 sqq. — M. Šimek, Arheološko iskopavanje na Krču, Muzejski vjesnik 1, 1978, p. 4 sq. — Za literaturu i lokalitete cf., M. Šimek, Arheologija varaždinskog kraja (bibliografija), Muzejski vjesnik 3, 1980, p. 59 sqq. — Z. Marković, Uz problem istraživanja neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Muzejski vjesnik 2, 1979, p. 37 sqq. — S. Dimitrijević, Lasinjska kultura, Praistorija jugoslavenskih zemalja III, 1979, p. 137 sqq.

Donje Voće.¹⁴ Rano brončano doba potvrđeno je prisutnošću liceanske keramike u spilji Vindiji kod Donje Voće i već spomenutoj Velikoj pećini.¹⁵

Zbirka Nikole Pečornika otkupljena je od vlasnika 1948. godine za prehistorijski odjel Arheološkog muzeja u Zagrebu i broji 69 primjeraka kamenih sjekira od kojih su 53 primjerka s 19 lokaliteta s područja Hrvatskog zagorja, dok su ostale s raznih lokaliteta Međimurja. Primjerke iz ove zbirke mogli bismo grubo svrstati u dva osnovna tipa:

a) sjekire i alatke bez rupe za nasad

b) sjekire i alatke s rupom za nasad

Sjekire i alatke bez rupe za nasad nađene su na lokalitetima: Cvetlin 1 kom., Varaždinske Toplice 2 kom., Višnjica 2 kom., Koškovec 7 kom., Varaždin 1 kom., Druškovec 1 kom., Svibovec 1 kom.

Sjekire i alatke s rupom za nasad ustanovljene su na lokalitetima: Koškovec 6 kom., Belec 2. kom., Zajezda 2 kom., Cvetlin 7 kom., Bednja-korito 1 kom., Jal-kovec 1 kom., Klenovnik 1 kom., Lepoglava 1 kom., Voća 3 kom., Vuglovec 1 kom., Zlatar 1 kom., Lobar 1 kom., Zagorje — nepoznato nalazište 5 kom.

Korenova i Brezovljana.¹⁷ Repertoar kamenog oružja i oruđa obogaćen je i

Oštećeni i neprepoznatljivi primjerci: Koškovec 4 kom., Višnjica 1 kom., Krapi-na 1 kom.

a) Sjekire i alatke bez rupe za nasad javljaju se na ovom području u nekoliko varijanata. Trapezne plosnate sjekire, dobro izrađene i polirane, vrlo malih i srednjih dimenzija (cca 5—10 cm) kakva je sjekira iz Koškovca (tab. I, 1), Cvetlina (tab. I, 2), Svibovca (tab. I, 3) i Druškovca (tab. I, 4) javljaju se u slavonsko-srijemskom prostoru od rane faze sopotske kulture, tj. od stupnja I—A, i traju sve do u kasnu fazu — stupanj III.¹⁶ Takve sjekire susreću se manje-više na svim sopotskim lokalitetima, kao i na lokalitetima njoj istovremenih kultura (korenovska kultura i brezovljanski tip u sjeverozapadnoj Hrvatskoj). Geografski najbliže analogije našim primjercima bile bi sjekire iz Malog Korenova i Brezovljane.¹⁷ Repertoar kamenog oružja i oruđa obogaćen je i drugim oblicima, tako se uz trapezne i trapezoidne kamene sjekire manjih dimenzija javljaju i kalupasti klinovi-dlijeta u stupnju I—B sopotske kulture, a male plosnate sjekire gotovo pravokutnog oblika kao i sjekire s rupom za nasad u stupnju II.¹⁸ Kad iz upotrebe nestaju kalupasti klinovi, stupanj III, sve više prevladavaju sjekire i čekići s rupom za nasad, manjih dimenzija, kao i trapezni klinovi-dlijeta.¹⁹ Zbirka sadrži samo jedan primjerak trapeznog klina-dlijeta iz Varaždinskih Toplica (tab. I, 5), premda oni nisu rijetki na lokalitetima u Hrvatskom zagorju. Malu dobro poliranu sjekiru iz Koškovca (tab. I, 6) mogli bismo svrstati u kategoriju plosnatih sjekira pravokutnog oblika. Trapezne sjekire i klinovi, većih dimenzija, ovalnog, gotovo okruglog presjeka, kao što je primjerak iz Varaždinskih Toplica (tab. I, 9), dva primjerka iz Višnjice (tab. I, 7, 8) i četiri iz Koškovca (tab. I, 10—12, 15) čest su inventar na lokalitetima lasinjske kulture. Analogije za njih nalazimo na brojnim lokalitetima spomenu-

14. S. Dimitrijević, Retz-Gajary kultura, o. c., p. 343 sqq.

15. S. Vuković, Vrpčasta keramika spilje Vindije, Arheološki vestnik VIII/1, 1957, p. 32 sqq. — M. Šimek, Licenska keramika u Gradskom muzeju Varaždin, Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin 5, 1975, p. 13 sqq., tab. I-III. — N. Majnarić-Pandžić, o. c., p. 68 sqq.

16. S. Dimitrijević, Sopotsko-lendelska kultura, Monographiae archaeologicae I, 1968, p. 32, 47.

17. S. Dimitrijević, Znanstveni skup Varaždin, p. 90, fig. 11, 1.

18. S. Dimitrijević, Sopotsko-lendelska kultura, Monographiae archaeologicae I, 1968, p. 34, 40 sq.

19. S. Dimitrijević, o. c., p. 47.

te kulture, a našim su primjercima geografski najbliže one iz Cerja Tužnog (Krč), Cerja Novog (Draguševac) i Brezja.²⁰ Plosnata sjekira proširene oštrice iz (landelskog faciesa?) kasnog neolita, koja u ovom prostoru još nije identificirana. U kasnom neolitu uz sjekire manjih sporadično se već javljaju i one znatno većih dimenzija, da bi se kasnije u eneolitskim kulturama javljale češće.²⁴ Toj kategoriji pripadala bi sjekira iz Zajezde (tab. III, 1) i Cvetlina (tab. III, 2). U repertoar manje standardnih oblika mogli bismo ubrojiti trapezne »sjekire« ovalnog presjeka s rupom bušenom na široj strani. Najvjerojatnije one i nisu bile sjekire u pravom smislu te riječi, već alatke-motike (budak) za obradu zemlje. U tu vrstu mogli bismo ubrojiti primjerak iz Koškovca (tab. III, 3), za koji analogiju nalazimo na lasinjskom lokalitetu u Cerju Tužnom i Cerju Novom.²⁵ Primjerci iz Zajezde (tab. III, 6), Cvetlina (tab. III, 4) i Lepoglave (tab. III, 5) također bi se mogli svrstati u alatke za obradu zemlje, što je vidljivo Koškovca (tab. I, 13) kao i sjekira lagano proširene oštrice iz Varaždina (tab. I, 14) svojim oblikom podsjeća na primjerke izradene u metalu, pa bismo ih upravo zbog toga i mogli datirati u vrijeme završnog eneolita i početak ranog brončanog doba.

b) Sjekire i alatke s rupom za nasad iz zbirke Pečornik također ukazuju na raznovrsnost oblika. Uzevši po funkciji mogli bismo ih podijeliti na sjekire koje služe kao alatke i one za odbranu, odnosno bojne sjekire. Sjekire alatke imale su dvostruku namjenu, tj. oštri dio sjekire služio je za sječenje i cijepanje, dok je zaobljeni dio imao funkciju čekića. Sjekire sa zaravnjenom ušicom nazivaju se kod nas najčešće čekićastim sjekirama.²¹ Često se kod duge upotrebe sječivo zaoblilo pa je sjekira još više poprimila izgled čekića, što je napose vidljivo na primjerku izvađenom iz korita Bednje (tab. II, 1) i s nepoznatog lokaliteta Hrvatskog zagorja (tab. II, 2). Sjekire s rupom za nasad čekićastog tipa, manjih dimenzija počinju se javljati na lokalitetima u II stupnju sopotske kulture, premda rijetko, da bi u stupnju III bile zastupljene u jačem, ali ne i dominantnom opsegu.²² Tipološki bi ovim sjekirama najbliže bile tri sjekire iz Cvetlina (tab. II, 3—5), tri iz Voće (tab. II, 6—8), tri iz Zagorja — nepoznato nalazište (tab. II, 9—11) kao i po jedna sjekira iz Belca (tab. II, 12), Jalkovca (tab. II, 13), Lobora (tab. II, 14), Koškovca (tab. II, 15), Vuglovca (tab. II, 16) i Zlatara (tab. II, 17). Taj je tip čekićaste sjekire preuzela i lasinjska kultura, kako je to vidljivo iz nalaza same Lasinje (III stupanj lasinjske kulture),²³ pa je on prema tome trajao relativno dugo. To znači da je preciznija kulturna determinacija, bilo kasnoj sopotskoj, bilo lasinjskoj kulturi, bilo nekoj kulturi (landelskog faciesa?) kasnog neolita, koja u ovom prostoru još nije identificirana. U kasnom neolitu uz sjekire manjih sporadično se već javljaju i one znatno većih dimenzija, da bi se kasnije u eneolitskim kulturama javljale češće.²⁴ Toj kategoriji pripadala bi sjekira iz Zajezde (tab. III, 1) i Cvetlina (tab. III, 2). U repertoar manje standardnih oblika mogli bismo ubrojiti trapezne »sjekire« ovalnog presjeka s rupom bušenom na široj strani. Najvjerojatnije one i nisu bile sjekire u pravom smislu te riječi, alatke-motike (budak) za obradu

20. S. Vuković, Ostaci neolitičkih nalazišta Draguševac i Krč, Peristil I, 1954, p. 139, fig. 8; fig. 9. — Z. Tomićić, o. c., tab. XI, 4.

21. A. Benac, Obre II — Neolitsko naselje butmirske grupe na Gornjem polju, Glasnik Zemaljskog muzeja, n. s. XXVI, 1971, p. 83, tab. XIII, 6. — Vidi bilješku 19.

22. S. Dimitrijević, o. c., p. 41, 47.

23. S. Dimitrijević, Problem neolita i eneolita u sjeverozapadnoj Jugoslaviji, Opuscula archaeologica V, 1961, p. 30, tab. XIII, 93.

24. Vidi bilješku 23. — Z. Marković, Problem eneolita u našičkoj regiji, Arheološki vestnik XXVII, p. 47, tab. 2, 4. — S. Kolar, Arheološki lokaliteti u općini Koprivnica, Podravski zbornik, 1976, p. 106.

zemlje. U tu vrstu mogli bismo ubrojiti primjerak iz Koškovca (tab. III, 3), za koji analogiju nalazimo na lasinjskom lokalitetu u Cerju Tužnom i Cerju Novom.²⁵ Primjerci iz Zajezde (tab. III, 6), Cvetlina (tab. III, 4) i Lepoglave (tab. III, 5) također bi se mogli svrstati u alatke za obradu zemlje, što je vidljivo po smještaju i načinu brušenja oštrice. Analogije za njih također nalazimo na gore navedenim lasinjskim lokalitetima. Funkciju sjekire, po mišljenju nekih autora, određuje i sam položaj rupe za nasad.²⁶ Tako sjekire, kojima je rupa bušena u gornjem proširenom dijelu, imale bi funkciju sjekira za odbranu odnosno napad, tj. bojnih sjekira. S obzirom na položaj rupe, sjekire izduženog oblika, četvrtastog presjeka, dobro polirane i vrlo oštih bridova, kao što su primjerci iz Klenovnika (tab. III, 7), Belca (tab. III, 8) i Koškovca (tab. III, 9) mogli bismo uvrstiti u bojne sjekire. U sjekire s istom namjenom mogao bi se uvrstiti i primjerak iz Koškovca (tab. IV, 3), kao i primjerak iz Cvetlina (tab. IV, 1), koji je uz lateralna zadebljanja i lagano fasetiran. Ovi se oblici sjekire, uz brojne druge oblike, javljaju npr. na lokalitetima Mondsee grupe, odnosno Altheim-Mondsee kulture.²⁷ Našim primjercima geografski najbliže i po obliku srodne, ali ne sasvim identične, jesu sjekire iz spilje Vindije²⁸, kao i sjekire s nalazišta sojenica kod Iga²⁹. Međutim, kamenoj sjekiri iz Cvetlina (tab. IV, 1) najsličnija je sjekira izrađena od bakra nađena u ostavi 2 iz Pločnika.³⁰ Primjerci iz Cvetlina (tab. IV, 4) i Koškovca (tab. IV, 5) nisu formirani i dovršeni, pa ih stog razloga nismo uvrstili u jednu od navedenih grupa sjekira s rupom za nasad. Zbog velike oštećenosti također nije bilo moguće uvrstiti ni četiri primjerka iz Koškovca (tab. IV, 7–10), kao ni primjerke iz Krapine (tab. IV, 11) i Višnjice (tab. IV, 12).

S obzirom da zbirka Pečornik nije posjedovala i keramički materijal iz navedenih lokaliteta, u okvirima dosadašnjeg poznavanja tipologije kamenog oružja i oruđa nije bilo moguće izvršiti precizniju kulturnu atribuciju. Kao što smo vidjeli, znatan dio opisanih primjeraka — npr. iz Koškovca, Svibovca, Druškovca, Cvetlina, Varaždinskih Toplica, Bednje, Lobora i Belca — ide u vremenski raspon koji bi odgovarao trajanju sopsotske kulture. To znači da bi se njihova pripadnost na području Hrvatskog zagorja trebala uvrstiti u korenovsku kulturu, brezovljanski tip sopsotske kulture i klasičnu sopsotsku kulturu (III stupanj). Primjerci iz Višnjice i Voće po svemu će sudeći pripadati Višnjica tipu Retz-Gajary kulture. Primjerke trapezних sjekira i klinova ovalnog, gotovo okruglog presjeka iz Varaždina i Koškovca, kao i alatke-motike iz Zajezde, Cvetlina i Lepoglave, sudeći po analognim primjercima iz Cerja Tužnog (Krč), Cerja Novog (Draguševac) i Brezja, trebalo bi atribuirati lasinjskoj kulturi. Primjerci iz Koškovca (lepezasti tip) i Varaždina, najvjerojatnije će ići u vrijeme završnog eneolita (kasna vučedolska kultura), eventualno u početak ranog brončanog doba, kao i primjerci sjekira iz Cvetlina, Koškovca i nepoznatog nalazišta Zagorja jer svojim oblikom oponašaju bakrene izrađevine iste namjene. To je napose uočljivo kod primjeraka iz Cvetlina, kao i primjeraka iz Koškovca koji u priličnoj mjeri podsjeća na sjekire lepezastog tipa, kao npr. onima iz Borinaca kod Vinkovaca³¹.

25. S. Vuković, o. c., p. 139, fig. 9, 4. — Ž. Tomičić, o. c., tab. XII, 5.

26. A. Benac, o. c., p. 83, tab. XIII, 5. — D. Hoof, Die Steinbeile und Steinäxte im Gebiet des Niederrheins und der Mass, Antiquitas ser. 2, 9, 1970, p. 91, tab. XXI-XXIII.

27. R. Pittioni, Urgeschichte des österreichischen Raumes, 1954, p. 210 sqq., fig. 153a.

28. S. Vuković, Vrpčasta keramika spilje Vindije, Arheološki vestnik VIII/1, 1957, tab. V, 6; tab. VI, 10.

29. P. Korošec, Keramika z licensko ornamentiko (Litzenkeramik) na Ljubljanskem barju, Arheološki vestnik VIII/1 1957, p. 12, tab. IV, 1-5.

30. P. Jovanović, Rudarstvo i metalurgija eneolitskog perioda Jugoslavije, Praistorija jugoslavenskih zemalja III, p. 38, tab. I, 4.

31. S. Dimitrijević, Arheološka topografija i izbor arheoloških nalaza s vinkovačkog tla, Corolla Memoriae Iosepho Brunšmid dicata, Izdanja Hrv. arh. društva 4, 1979, p. 139 sq., tab. 4, 1-3.

Ovim se radom pokušala sistematskije obraditi manja zbirka, odnosno materijal koji pripada slučajnim nalazima. Treba imati na umu da lokaliteti s dva i više primjeraka indiciraju na postojanje naselja, pa unatoč nemogućnosti preciznije vremenske atribucije, uz pomoć ostalog litičkog fundusa, postoji mogućnost izrade karte neolitskih i eneolitskih nalazišta kao preduvjet za sistematsko rekognosciranje ovog područja.

SADRŽAJ TABLI VERZEICHNIS DER TAFELN

Tabela I

Tafel I

1, Koškovec. — 2, Cvetlin. — 3, Svibovec. — 4, Druškovec. — 5, Varaždinske Toplice. — 6, Koškovec. — 7—8, Višnjica. — 9, Varaždinske Toplice. — 10—13, Koškovec. — 14, Varaždin. — 15, Koškovec. Mj. (M.) : 1 : 2,5.

Tabla II

Tafel II

1, Bednja-korito. — 2, Zagorje, nepoznato nalazište (unbekanter Fundort). — 3—5, Cvetlin. — 6—8, Voća. 9—11, Zagorje, nepoznato nalazište (unbekanter Fundort). — 12, Belec. — 13, Jalkovec. — 14, Lobor. — 15, Koškovec. — 16, Vuglovec. — 17, Zlatar. — Mj. (M.) : 1 : 2,5.

Tabela III

Tafel III

1. Zajezda. — 2, Cvetlin. — 3. Koškovec. — 4, Cvetlin. — 5. Lepoglava. 6, Zajezda. — 7, Klenovnik. — 8, Belec. — 9, Koškovec. — Mj (M.) : 1 : 2,5.

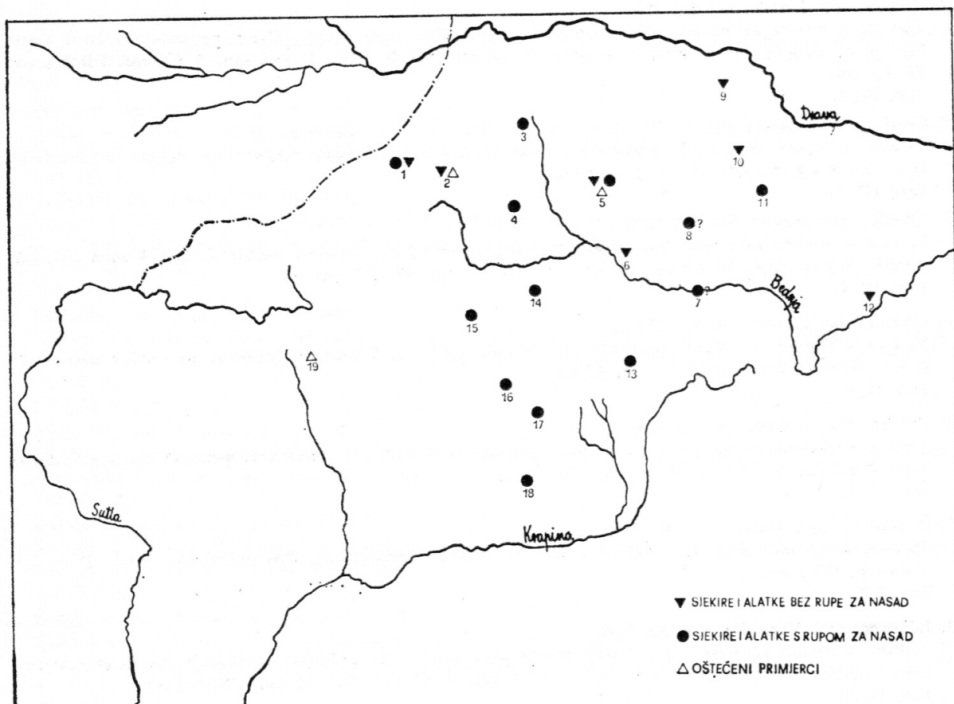
Tabla IV

Tafel IV

1. Cvetlin. — 2. Zagorje, nepoznato nalazište (unbekanter Fundort). — 3. Koškovec. — 4. Cvetlin. — 5—10, Koškovec. — 11, Krapina. — 12, Višnjica. — Mj. (M.) : 1 : 2,5.

Karta rasprostranja Verbreitungskarte

1 Cvetlin	11 Jalkovec
2 Višnjica	12 Varaždinske Toplice
3 Voća	13 Zajezda
4 Klenovnik	14 Vuglovec
5 Koškovec	15 Lepoglava
6 Druškovec	16 Lobor
7 Bednja-korito	17 Belec
8 Zagorje-nepoznato nalazište	18 Zlatar
9. Svibovec	19 Krapina
10 Varaždin	

KATALOŠKI OPIS GRAĐE

1. Bednja — korito, inv. br. 7951.
Čekić, eruptivna stijena, mrko smeđe boje; D 8,5 cm, Š 4,9 cm, DB 5,7 cm, PR 2,3 cm.
Tab. II, 1.
2. Belec, opć. Zlatar-Bistrica, inv. br. 7945.
Sjekira s rupom za nasad, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i zaobljenje na drugoj strani, kamen serpentinit, smeđe boje; D 10,3 cm, Š 6,4 cm, DB 5,3 cm, PR 2,4 cm.
Tab. II, 12.
3. Belec, opć. Zlatar-Bistrica, inv. br. 7959.
Sjekira s rupom za nasad, izduženog oblika, četvrtastog presjeka, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i zaobljenje na drugoj strani, kamen serpentinit, mrko smeđe boje; D 11,4 cm, Š 3,2 cm, DB 4,2 cm, PR 1,5 cm.
Tab. III, 8.
4. Cvetlin, opć. Ivanec, inv. br. 7969.
Sjekira, trapezna, plosnata, kamen serpentinit, zelenkaste boje; D 7,9 cm, Š 4,3 cm, DB 1,8 cm.
Tab. I, 2.
5. Cvetlin, opć. Ivanec, inv. br. 7953.
Sjekira s rupom za nasad, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i zaobljenje na drugoj strani, kamen serpentinit, zelenkaste boje; D 9,9 cm, Š 4,4 cm, DB 3,7 cm, PR 1,8 cm.
Tab. II, 3.
6. Cvetlin, opć. Ivanec, inv. br. 7942.
Alatka — motika s rupom za nasad, široka horizontalno postavljena oštrica na jednoj i šiljak na drugoj strani, kamen serpentinit, tamno zelene boje; D 9,4 cm, Š 6,1 cm, DB 3,5 cm, PR 2,3 cm.
Tab. III, 4.

7. Cvetlin, opć. Ivanec, inv. br. 7948.
Sjekira s rupom za nasad, blago fasetirana, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i široko zaobljenje na drugoj strani, kamen serpentinit, svijetlo smeđe boje; D 14,2 cm, Š 4,1 cm, DB 4,3 cm, PR 1,7 cm.
Tab. IV, 1.
8. Cvetlin, opć. Ivanec, inv. br. 7976.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvana oštrica, kamen serpentinit, tamno zelene boje; D 12 cm, Š 4,6 cm, DB 5,8 cm, PR 2,1 cm.
Tab. III, 2.
9. Cvetlin, opć. Ivanec, inv. br. 7979.
Sjekira s rupom za nasad koja nije izbušena, prelomljena, sačuvan zaobljeni dio, kamen rožnjak, svijetlo zelene boje; D 6,4 cm, Š 6,3 cm, DB 3,7 cm, PR 2,2 cm.
Tab. IV, 4.
10. Cvetlin, opć. Ivanec, inv. br. 7986.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvana oštrica, kamen serpentinit, sivo zelenkaste boje; D 6,9 cm, Š 4,2 cm, DB 5,8 cm, PR 2,1 cm.
Tab. II, 4.
11. Cvetlin, opć. Ivanec, inv. br. 7996.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvan zaobljeni dio, kamen serpentinit, sivo zelenkaste boje; D 6,1 cm, Š 5,3 cm, DB 3,3 cm, PR 1,9 cm.
Tab. II, 5.
12. Druškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7990.
Sjekira, trapezna, plosnata, nedostaje oštrica, kamen serpentinit, sivo zelenkaste boje; D 6 cm, Š 4,3 cm, DB 2 cm.
Tab. I, 4.
13. Jalkovec, opć. Varaždin, inv. br. 7960.
Sjekira s rupom za nasad, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i zaobljenje na drugoj strani, kamen serpentinit, sivo zelenkaste boje; D 9,1 cm, Š 5,7 cm, DB 3,1 cm, PR 1,6 cm.
Tab. II, 13.
14. Klenovnik, opć. Ivanec, inv. br. 7964.
Sjekira s rupom za nasad, izduženog oblika, četvrtastog presjeka, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i zaobljenje na drugoj strani, kamen serpentinit, sive boje; D 12,4 cm, Š 3,4 cm, DB 4,5 cm, PR 1,4 cm.
Tab. III, 7.
15. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7971.
Sjekira, trapezna, plosnata, kamen serpentinit, sive boje; D 5 cm, Š 3,4 cm, DB 1,3 cm.
Tab. I, 1.
16. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7973.
Sjekira, pravokutna, plosnata, metamorfna stijena, tamno sive boje sa svjetlijim prugama; D 6 cm, Š 3,9 cm, DB 1,5 cm.
Tab. I, 6.
17. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7968.
Klin, trapezan, ovalnog presjeka, kamen serpentinit, sivo zelene boje; D 7 cm, Š 4,6 cm, DB 2,2 cm.
Tab. I, 10.
18. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 8010.
Klin, trapezan, ovalnog presjeka, prelomljen po horizontali, kamen serpentinit, zelenkaste boje; D 11,5 cm, Š 6,1 cm, DB 1,9 cm.
Tab. I, 11.
19. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7961.
Sjekira, trapezna, plosnata, proširene zaobljene oštrice, kamen pješčenjak, svijetlo smeđe boje; D 7,3 cm, Š 4,1 cm, SO 5,4 cm, DB 1,5 cm.
Tab. I, 13.
20. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 8003.
Klin, ulomak, trapezan (?), ovalnog presjeka, metamorfna stijena, sivo zelenkaste boje; D 4,7 cm, Š 4,9 cm, DB 3,6 cm.
Tab. I, 12.

21. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 8008.
Klin, ulomak, trapezan, ovalnog presjeka, metamorfna stijena, sivo zelene boje; D 3,9 cm, Š 4,4 cm, DB 3,3 cm.
Tab. I, 15.
22. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7966.
Alatka — motika s rupom za nasad koja nije izbušena do kraja, trapezna, ovalnog presjeka, kamen serpentinit tamno zelene boje; D 10 cm, Š 4,8 cm, DB 2,8 cm.
Tab. III, 3.
23. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7958.
Sjekira s rupom za nasad, izduženog oblika, četvrtastog presjeka, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i zaobljenje na drugoj strani, metamorfna stijena, sive boje; D 10,7 cm, Š 2,6 cm, DB 2,7 cm, PR 1,3 cm.
Tab. III, 9.
24. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7962.
Sjekira s rupom za nasad, lateralno zadobljena, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i zaobljenje na drugoj strani, kamen serpentinit, mrko smeđe boje; D 10,1 cm, Š 4,1 cm, DB 2,8 cm, PR 1,9 cm.
Tab. IV, 3.
25. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7944.
Sjekira s rupom za nasad koja nije izbušena do kraja, kamen serpentinit, sivo zelenkaste boje; D 11,9 cm, Š 7,1 cm, DB 3,4 cm, PR 1,6 cm.
Tab. IV, 5.
26. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7988.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvana oštrica, kamen serpentinit, zelenkaste boje; D 9 cm, Š 5,2 cm, DB 2,5 cm, PR 1,9 cm.
Tab. IV, 6.
27. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7995.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i zaobljenje na drugoj strani, sačuvan dio oštrice i zaobljenje, kamen serpentinit, sivo zelenkaste boje; D 6,7 cm, Š 2,2 cm, DB 4,1 cm, PR 1,8 cm.
Tab. II, 15.
28. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7999.
Ulomak, kamen kvarcit, tamno smeđe boje; D 8,6 cm, Š 4,6 cm, DB 3,1 cm.
Tab. IV, 7.
29. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 8000.
Ulomak, metamorfna stijena, crvenkaste boje; D 7,1 cm, Š 5,8 cm, DB 3 cm.
Tab. IV, 8.
30. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 7998.
Ulomak, kamen serpentinit, tamno sive boje; D 8,7 cm, Š 5,8 cm, DB 3,9 cm.
Tab. IV, 9.
31. Koškovec, opć. Ivanec, inv. br. 8004.
Ulomak, kamen rožnjak, sive boje; D 6,7 cm, Š 4,2 cm, DB 2 cm.
Tab. IV, 10.
32. Krapina, opć. Krapina, inv. br. 8005.
Ulomak, kamen pješčenjak, sive boje; D 6,9 cm, Š 4 cm, DB 2,2 cm.
Tab. IV, 11.
33. Lepoglava, opć. Ivanec, inv. br. 7977.
Alatka — motika s rupom za nasad, prelomljena, sačuvana široka horizontalno postavljena oštrica, kamen serpentinit, sivo zelene boje; D 8,5 cm, Š 8,2 cm, DB 3,7 cm, PR 3 cm.
Tab. III, 5.
34. Lobar, opć. Zlatar-Bistrica, inv. br. 7974.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvan zaobljeni dio, kamen serpentinit, crne boje; D 4,1 cm, Š 2,4 cm, DB 3,2 cm, PR 1,3 cm.
Tab. II, 14.
35. Svibovec, opć. Varaždin, inv. br. 7991.
Sjekira, trapezna, plosnata, prelomljena, sačuvan donji dio sjekire, kamen rožnjak, sive boje; D 5 cm, Š 4,4 cm, DB 1,6 cm.
Tab. I, 3.
36. Varaždin, opć. Varaždin, inv. br. 7972.
Sjekira, trapezna, plosnata, kamen pješčenjak, sive boje; D 7,6 cm, Š 5 cm, SO 5,6 cm, DB 0,9 cm.

- Tab. I, 14.
37. Varaždinske Toplice, opć. Novi Marof, inv. br. 7955.
Klin-dlijeto, trapezni, kamen serpentinit, svijetlo smeđe boje; D 9,5 cm, Š 3,8 cm, DB 2,1 cm.
Tab. I, 5.
38. Varaždinske Toplice, opć. Novi Marof, inv. br. 7967.
Klin, trapezan, ovalnog presjeka, kamen pješčenjak, sive boje; D 10 cm, Š 4,9 cm, DB 3,6 cm.
Tab. I, 9.
39. Višnjica, opć. Ivanec, inv. br. 7956.
Klin, trapezan, ovalnog presjeka, kamen serpentinit, sivo zelenkaste boje; D 9,9 cm, Š 5,6 cm, DB 3,3 cm.
Tab. I, 8.
40. Višnjica, opć. Ivanec, inv. br. 7963.
Klin, trapezan, ovalnog presjeka, kamen serpentinit, sivo zelenkaste boje; D 8,8 cm, Š 4,3 cm, DB 2,7 cm.
Tab. I, 7.
41. Višnjica, opć. Ivanec, inv. br. 8007.
Ulomak, metamorfna stijena, sive boje; D 5,8 cm Š 3,4 cm, DB 2,6 cm.
Tab. IV, 12.
42. Voća, opć. Varaždin, inv. br. 7981.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvan srednji dio, metamorfna stijena, sivo zelenkaste boje; D 5,9 cm, Š 5,7 cm, DB 2 cm, PR 3,1 cm.
Tab. II, 6.
43. Voća, opć. Varaždin, inv. br. 7982.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvan srednji dio, metamorfna stijena, sivo zelenkaste boje; D 6,3 cm, Š 4,6 cm, DB 2,4 cm, PR 2,3 cm.
Tab. II, 8.
44. Voća, opć. Varaždin, inv. br. 7983.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvan zaobljeni dio, metamorfna stijena, sivo zelene boje, D 4,7 cm, Š 3,8 cm, DB 4,3 cm, PR 2 cm.
Tab. II, 7.
45. Vuglovec, opć. Ivanec, inv. br. 7994.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvana oštrica, kamen serpentinit, sive boje; D 5,9 cm, Š 3,3 cm, DB 2,2 cm, PR 1,2 cm.
Tab. II, 16.
46. Zagorje — nepoznato nalazište, inv. br. 7950.
Čekić, kamen serpentinit, zelenkaste boje; D 10,9 cm, Š 5,4 cm, DB 5 cm, PR 2,3 cm.
Tab. II, 2.
47. Zagorje — nepoznato nalazište, inv. br. 7952.
Sjekira s rupom za nasad, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i zaobljenje na drugoj strani, kamen serpentinit, zelene boje; D 10,1 cm, Š 4,7 cm, DB 4,7 cm, PR 2,2 cm.
Tab. II, 9.
48. Zagorje — nepoznato nalazište, inv. br. 7957.
Sjekira s rupom za nasad, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i zaobljenje na drugoj strani, kamen serpentinit, tamno smeđe boje; D 11 cm, Š 3,1 cm, DB 3,1 cm, PR 1,4 cm.
Tab. IV, 2.
49. Zagorje — nepoznato nalazište, inv. br. 7980.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvan zaobljen dio, kamen serpentinit, tamno zelene boje; D 7 cm, Š 5,1 cm, DB 4,5 cm, PR 2,2 cm.
Tab. II, 10.
50. Zagorje — nepoznato nalazište, inv. br. 7985.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvana oštrica, kamen serpentinit, svijetlo smeđe boje; D 6,7 cm, Š 5,1 cm, DB 5,5 cm, PR 1,9 cm.
Tab. II, 11.
51. Zajezda, opć. Zlatar-Bistrica, inv. br. 7947.
Sjekira s rupom za nasad, vertikalno postavljena oštrica na jednoj i široko zaobljenje na drugoj strani, kamen serpentinit, zelene boje; D 15,1 cm, Š 7,6 cm, DB 5,1 cm, PR 2,9 cm.
Tab. III, 1.

52. Zajezda, opć. Zlatar-Bistrica, inv. br. 7949.
Alatka — motika s rupom za nasad, široka horizontalno postavljena oštrica na jednoj i široko zaobljenje na drugoj strani, eruptivna bazična stijena, crne boje; D 9,3 cm, š 8 cm, DB 2,8 cm, PR 2,4 cm.
Tab. III, 6.
53. Zlatar, opć. Zlatar-Bistrica, inv. br. 8002.
Sjekira s rupom za nasad, prelomljena, sačuvan srednji dio, metamorfna stijena, sivo zelenkaste boje; D 6,9 cm, š 2,8 cm, DB 4,8 cm, 1,6 cm.
Tab. II, 17.

D = dužina

š = širina

SO = širina oštrice

DB = debljina

PR = promjer rupe za nasad

ZUSAMMENFASSUNG

Das Archäologische Museum in Zagreb bewahrt aus dem Bereich der kroatischen Zagorje 203 Exemplare von Steinwaffen und Werkzeugen aus 57 Lokalitäten auf. Wegen der Fülle an Material werden an dieser Stelle nur Waffen und Werkzeuge aus der Sammlung Nikola Pečornik, die Exemplare aus 19 Fundorten zählt, bearbeitet. Den lithischen Fundus dieser Sammlung könnten wir in zwei Grundtypen unterteilen:

a) Beile und Werkzeuge ohne Schaftloch

b) Beile und Werkzeuge mit Schaftloch

Beile und Werkzeuge ohne Loch für den Schaft sind durch etliche Varianten vertreten. Kleine trapezförmige Flachbeile (Koškovec, Cvetlin, Svibovec und Druškovec, Taf. I, 1-4), Flachbeile rechteckiger Form (Koškovec, Taf. I, 6) und trapezförmige Keile bzw. Meissel (Varaždinske Toplice, Taf. I, 5) erscheinen im slawonisch-syrmischen Gebiet an Fundstellen der Sopot-Kultur, aber auch gleichzeitiger Kulturen — die Korenovo-Kultur und der Brezovljani-Typus der Sopot-Kultur im nordwestlichen Kroatien¹⁶⁻¹⁹.

Trapezförmige Beile und Keile grösserer Dimensionen, ovalen fast runden Durchschnits (Varaždinske Toplice, Višnjica und Koškovec, Taf. I, 7-12, 15) sind oft Inventar eneolithischer Kulturen, besonders aber der Lasinja-Kultur.²⁰ Flachbeile mit verbreiteter Schneide (Varaždin und Koškovec, Taf. I, 13-14) erinnern durch ihre Form an Erzeugnisse gleicher Bestimmung, die aus Metall hergestellt sind, und wir könnten sie eigentlich deswegen in die Zeit des vollendeten Eneolithikums (späte Vučedol-Kultur) und des Anfangs der Frühbronzezeit datieren.³¹

Hammerartige Beile und Werkzeuge mit dem Loch für den Schaft²¹ (Cvetlin, Voća, Zagorje-unbekannter Fundort, Belec, Jalkovec, Lobar, Koškovec, Vuglovec und Zlatar, Taf. II, 3-17) erscheinen wengleich selten im slawonisch-syrmischen Gebiet, in der Stufe II der Sopot-Kultur, in der Stufe III waren sie aber stärker vertreten, wenn auch nicht im dominanten Umfang. Diesen Typ der Beile übernimmt später auch die Lasinja-Kultur.²³

Beile hammerförmigen Types grösserer Dimensionen (Zajezda und Cvetlin, Taf. III, 1-2) erscheinen nur sporadisch nebst kleineren, sind aber später in den kupferzeitlichen Kulturen stärker vertreten.²⁴ Die weniger üblichen Formen der Beile (Koškovec, Cvetlin, Lepoglava und Zajezda, Taf. III, 3-6) erscheinen an Fundstellen der Lasinja-Kultur. Allem nach zu urteilen, sind das auch keine Beile, sondern Werkzeuge für die Bearbeitung des Bodens, bzw. Hacken. Das sieht man an der Art, wie die Schneide geschliffen wird.²⁵ Der Auffassung einiger Autoren zufolge, bestimmt auch die Lage des Loches die Funktion des Beiles.²⁶

Ein gebohrtes Loch im oberen verbreiteten Teil des Beiles bestimmt die Funktion der Waffe für den Angriff bzw. die Verteidigung (Klenovnik, Belec, Koškovec, Taf. III, 7-9; Cvetlin, Zagorje-unbekannter Fundort und Koškovec, Taf. IV, 1-3).

Entsprechend analogen und ähnlichen Beispielen soll man diesen Typ der Beile in einen breiteren Zeitraum bzw. in die Zeit des Eneolithikums, wie auch der frühen Bronzezeit einordnen.²⁸⁻³⁰

Da diese Sammlung kein keramisches Material aus den angeführten Fundorten besass, war es nicht möglich, eine präzisere kulturelle und chronologische Bestimmung durchzuführen. Ein bedeutender Teil beschriebenen Beispiele fällt in den Zeitraum, der der Dauer der Sopot-Kultur entspricht, was also heisst, dass man ihre Zugehörigkeit im Bereich der kroatischen Zagorje in die Korenovo-Kultur, den Brezovljani Typus der Sopot-Kultur und die klassische Sopot-Kultur (Stufe III) einordnen müsse.

Allen nach zu urteilen, werden einige Exemplare von Waffen und Werkzeugen dem Višnjica-Typus der Ratz-Gajary-Kultur gehören, einzige Exemplare aber zur Lasinja-Kultur.

In die Zeit des vollendeten Eneolithikums (späte Vučedol-Kultur), eventuell in die beginnende Frühbronzezeit, könnten wir die Beile einordnen, die durch ihre Form Kupfererzeugnisse gleicher Bestimmung nachahmen.

Trotz der Unmöglichkeiten einer präziseren zeitlichen und kulturellen Determination, besteht mit Hilfe des übrigen Steinmaterials die Möglichkeit der Ausarbeitung einer Karte jungsteinzeitlicher und kupferzeitlicher Fundorte als Vorbedingung für eine systematische Rekognoscierung dieses Gebietes.

TAB. I

1

2

3

4

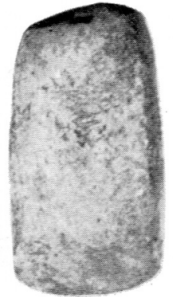
5

6

7

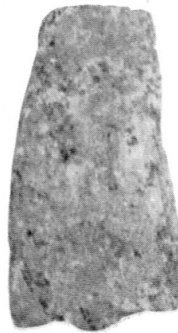
8

9

10

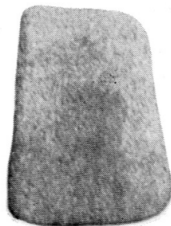
11

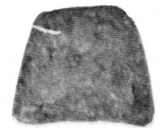
12

13

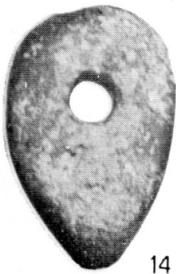
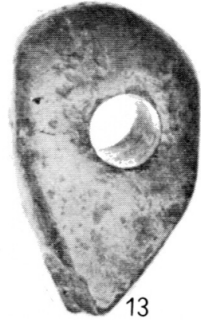
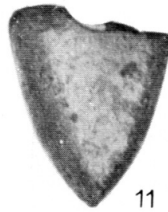
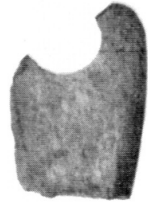
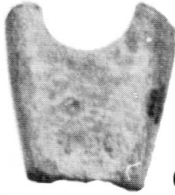
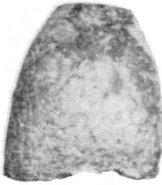
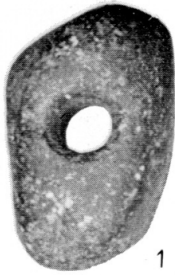

14

15

TAB. II

TAB. III

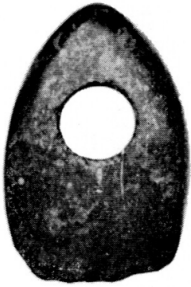
1

2

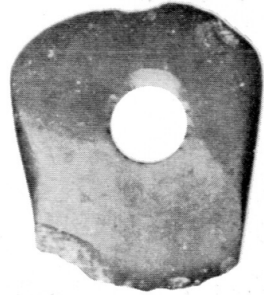
3

4

5

6

7

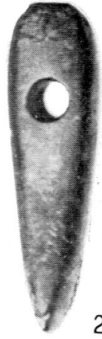

8

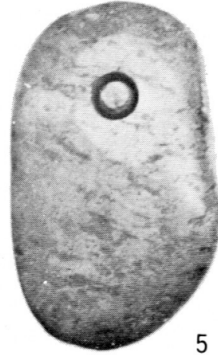
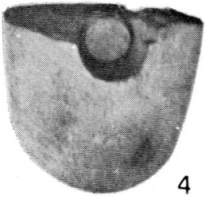
9

TAB. IV

2

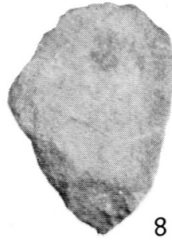
3

4

5

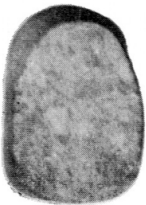
6

7

8

9

10

11

12